

20. INŻYNIERIA SYSTEMÓW

Cel wykładu

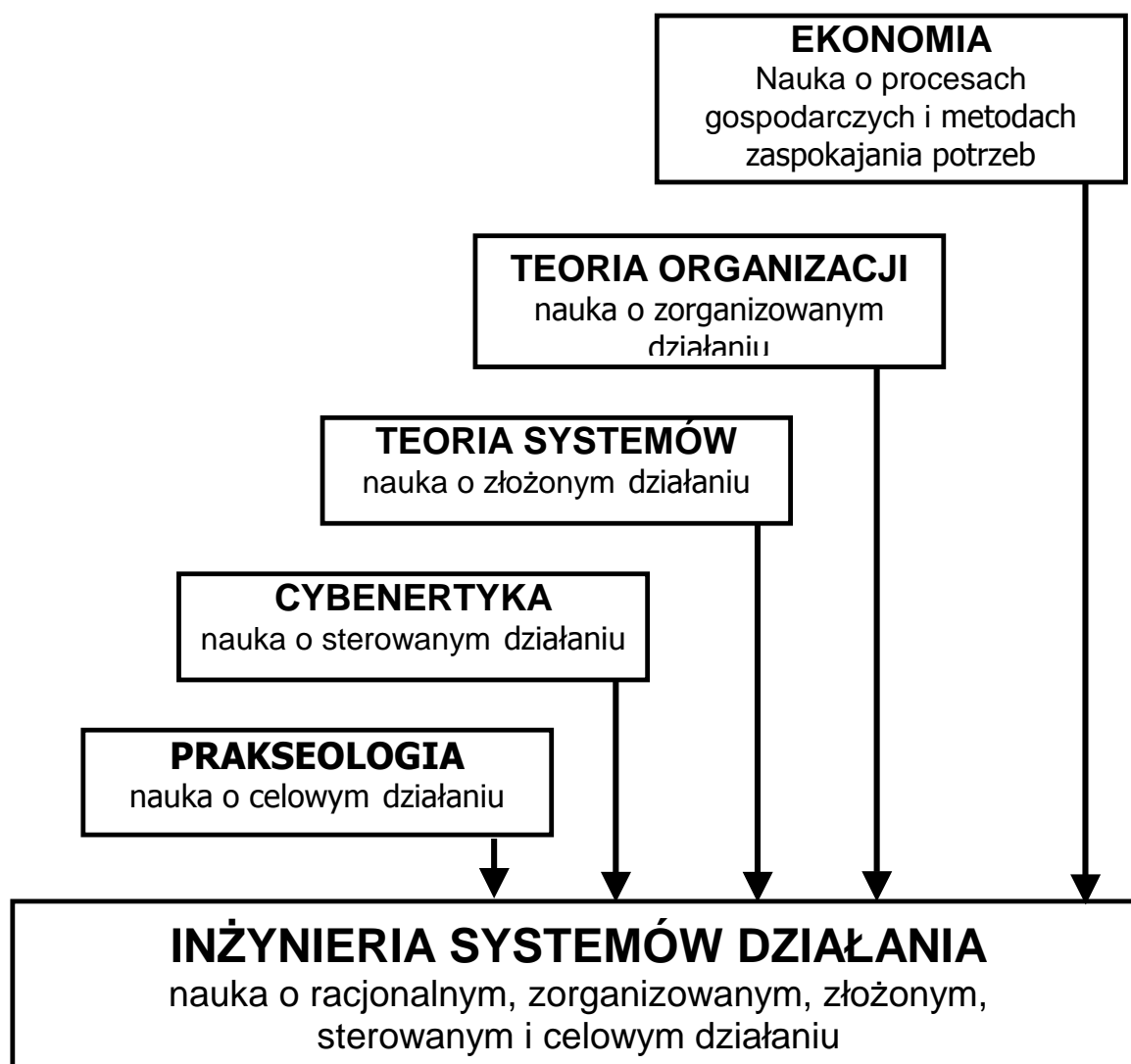

20.1. Paradygmaty myślowe

Inżynieria jest w głowach ludzi, nie w maszynie, konstrukcji mostu czy w recepturze leku.	
<p><i>Paradygmat to ogólna zasada (założenie) przyjmowana za podstawę myślenia.</i></p> <p>Stan początkowy znamionuje chaos. Pierwszym paradygmatem metodologicznym porządkującym ten chaos w czasach nowożytnych był kartezjański i atomistyczny sposób myślenia, wyrażający się w metodologii redukcjonizmu. Redukcjonizm rozkłada przedmiot badania na jak najmniejsze elementy i je poddaje osądzeniu dochodząc do prawdy.</p> <p>Nowy paradygmat określany jako „podejście systemowe”, przyjmuje holistyczne spojrzenie na świat. Zakład, że przyroda stanowi całość, w której żadne odrębne elementy nie istnieją. Próbuje więc z poznawanych elementów tworzyć przydatną strukturę (system). Obecne przyspieszenie rozwojowe sprawia, że podejście takie jest niezbędne do prawidłowego podejmowania decyzji.</p>	
<p>ATOMISTYCZNY: „Od szczegółu do ogółu” (tradycyjny - Arystoteles, Newton, Kartezjusz)</p>	<p>SYSTEMOWY: „Od ogółu do szczegółu” (współczesny- L.v.Bertalanffy, B. Russell, P.K.Pherson)</p>
<p>Koncentrujemy się na odkrywaniu Interesuje nas bowiem prawda albo to, „co jest” Użyteczny rezultat powstaje przez osąd (±?)</p>	<p>Koncentrujemy się na działaniu Interesuje nas bowiem nie sama prawda, ale wynikająca z niej wartość (po co to?)</p>
<p>ISTOTNA JEST INFORMACJA</p>	<p>ISTOTNA JEST KONCEPCJA</p>
<p>Tworzenie „szuflad” (na podstawie doświadczeń)</p>	<p>Tworzenie zakładek (na podstawie przydatności)</p>
<p>Wykazywanie słuszności racji</p>	<p>Uzgadnianie stanowisk</p>
<p>Przykrawanie pomysłów do danego stanu</p>	<p>Wykorzystanie pomysłów do kreacji zmian</p>
<p>Odrzucamy, to co jest niezgodne z ustalonymi kategoriami (stanowiskami)</p>	<p>Zamiast odrzucać, próbujemy pogodzić sprzeczności – dopuszczamy tolerancję</p>
<p>Stabilność zamiast zmiany</p>	<p>Zmiana zamiast stabilności</p>
<p>Aby opanować podejście systemowe jako narzędzie, musimy pokonać dwa stadia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zrozumieć je, 2) nauczyć się je stosować, czyli wprowadzić do swoich rutyn umysłowych. <p><i>O ile pierwsze jest dziecinnie łatwe, drugie wymaga dramatycznego przekształcania własnej struktury myślowej.</i></p>	
<p>Paradygmat systemowy próbuje pomóc ludzkiemu umysłowi radzić sobie w świecie dla niego zbyt złożonym. Główne zadanie specjalistów nurtu systemowego polega na zmianie sposobu myślenia, a nie na publikowaniu „wyników”.</p>	

20. 2. Nauki systemowe

„W nauce nie ma wąsko ograniczonych dziedzin.
Są tylko wąsko ograniczeni pracownicy nauki”. (Hans Seyle)

Pytania poznawcze (NAUKA) według paradygmatu systemowego;

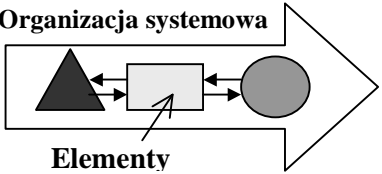
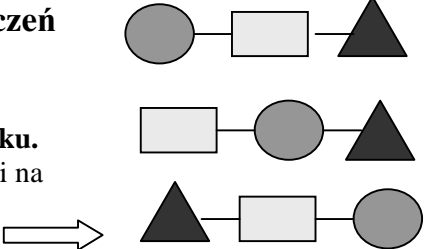
1. **Co to jest ?** – wyróżnienie z uniwersum,
2. **Jakie to jest?** – zgrubny, przybliżony opis,
3. **Jak to działa?** – model czarnej skrzynki,
4. **Jak to wykorzystać?** – możliwe zastosowania.

Pytania aplikacyjne (INŻYNIERIA) według paradygmatu systemowego:

1. **Czy to jest potrzebne?** – artykulacja użyteczności,
2. **Czym to zaspokoić?** – koncepcja zaspokojenia potrzeby,
3. **Jak to skonstruować?** – projektowanie (alternatywy),
4. **Jak i gdzie to wyprodukować?** – technologia i koszty,
5. **Gdzie i jak to sprzedać?** – rynek, rozpoznanie potrzeb,
6. **Jak to użytkować?** – cele, metody eksploatacji.

W teorii systemów skomplikowana rzeczywistość przedstawia się prosto. Tyle, że dawniej było to wynikiem ubóstwa nauki, obecnie zaś wynika z uchwycenia spraw istotnych.

20. 3. Podejście systemowe

<p>Podejście systemowe polega na szukaniu połączeń pomiędzy jej częściami, które są pozornie niezależne, i dostrzeganiu procesu rozwoju, zamiast pojedynczych wydarzeń.</p>	
<p><i>Pierwszym krokiem w stronę podejścia systemowego jest zrozumienie tego, czym jest system.</i></p>	
<p>Organizacja systemowa</p> <p>Elementy</p>	<p>System (gr. zestawienie, połączenie) wszelki skoordynowany wewnętrznie i wykazujący określoną strukturę układ elementów; układ taki rozpatrywany od zewnątrz jest całością, nakierowaną na określony cel, a rozpatrywany od wewnątrz jest zbiorem, elementów i relacji (zależności) między nimi.</p>
<p>System – to logicznie spójny zbiór elementów i ich połączeń</p> <p>Istotą systemu jest bowiem sensowne powiązanie elementów z punktu widzenia jakiegoś kryterium.</p> <p>Terminu „system” używa się więc zwykle jako synonimu porządku. Jeśli na daną rzecz (obiekt, proces) spoglądamy ze zwróceniem uwagi na strukturę, wtedy już ujmemy rzecz systemowo.</p> <p>Z tych samych elementów można zbudować różne systemy.</p>	
<p>Filozofia systemów pokazuje, że musimy traktować każdą sytuację rzeczywistą jako całość. Nie możemy kierować złożonym układem, rozumiejąc i kontrolując jedynie jego część. Praktyczny sposób opanowania złożoności wiedzie więc przez koncepcję organizowania elementów zbiorowości wg jakiegoś porządku.</p>	
<p>Zrozumienie systemu wymaga integracji wiedzy obejmującej różne dziedziny.</p>	
<p>Założenia podejścia systemowego</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Właściwości systemu wynikają z jego całości. 2. Każda rzecz może być połączona ze wszystkimi innymi. 3. Każde działanie powoduje jakiś efekt zwrotny (ang. feedback). 4. Struktura systemu determinuje rezultaty działań. 5. Rezultaty nie są proporcjonalne do wkładanego wysiłku. 6. System funkcjonuje tak sprawnie jak jego najsłabszy element. 7. Część systemu, która jest najbardziej elastyczna ma największy wpływ na cały system. 	
<p>Podejście systemowe nie zakłada istnienia specjalnych metod, aparatu formalnego i środków technicznych do pracy z systemami; nie ma swojego własnego przedmiotu badań, rozpoznaje przedmioty tych dyscyplin naukowych, w ramach których zostało zastosowane.</p>	
<p>Podejście systemowe należy traktować jako zasadę porządkowania. Może być też rozumiane jako sposób postępowania, w których zjawiska są traktowane kompleksowo.</p>	
<p>Charakterystyka organizacji systemowej</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Składa się z wielu podsystemów lub elementów połączonych ze sobą zwrotnie. 2. Stworzona jest po to, aby przetwarzać zasilenia w pożytek. 3. Posiada podsystem społeczny i techniczny (ludzie + urządzenia). 4. W podsystemie społecznym wyróżnia się zespół kierowniczy oraz wykonawczy. 5. W wykonywaniu zadania uczestniczą wszystkie elementy. 6. Zarządzanie systemem może się realizować różnymi sposobami. 	
<p>Dwa elementy warto i należy wyróżnić w systemie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Spodziewane wyniki – produkt wyjściowy, (ang. output). Wyniki – to cele działania. Właśnie cele są tym, co nadaje systemowi sens i znaczenie, co odróżnia jedne od drugich. 2. Ewaluacja – proces systematycznego zbierania i analizowania informacji o warunkach, przebiegu i wynikach działań w celu ich ulepszenia (opiera się na sprzężeniu zwrotnym). 	
<p>Systemy można poznawać, rozwijać je i sterować nimi tylko na drodze modelowania i dokonywania operacji na modelach.</p>	

20. 4. Analiza systemów

Analiza systemowa – analiza, w której obiekt badań traktowany jest jako system działania.

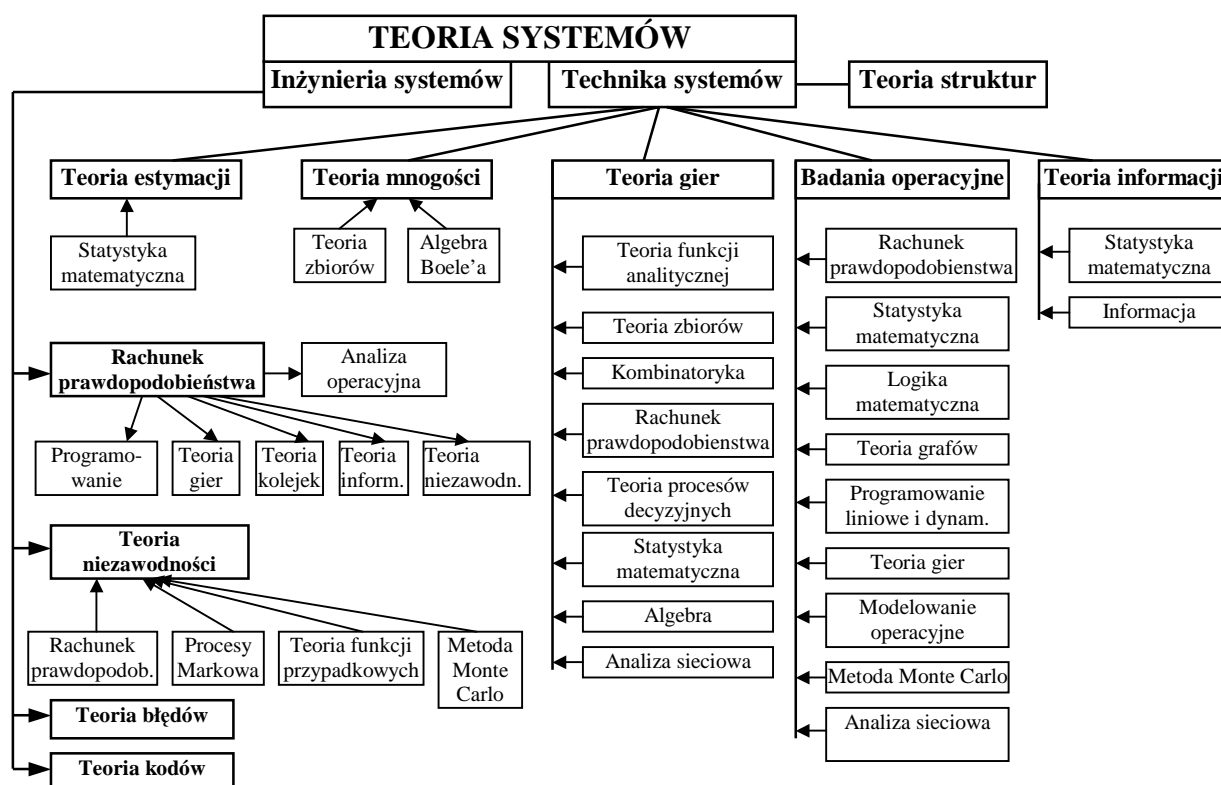
Nurt inżyniersko-organizacyjny podejścia systemowego znalazł swą kulminację w Analizie Systemów, gdzie znajdują zastosowania wszystkie metody dochodzenia do optymalnych rozwiązań w projektowaniu, wytwarzaniu i użytkowaniu systemów w całym cyklu ich życia, z uwzględnieniem kryteriów ekonomicznych i ekologicznych.

Do głównych zadań analizy systemów należą:

1. Identyfikacja celów systemu i problemów w jego funkcjonowaniu.
2. Analiza wymagań systemu jako całości i jej elementów.
3. Modelowanie systemu z punktu widzenia procesów optymalnego funkcjonowania
4. Opracowywanie propozycji ulepszenia systemu.

Podstawą analizy systemowej w technice jest modelowanie i symulacja.

Inżynieria systemów wiąże się z szeregiem nowoczesnych, wyspecjalizowanych już dyscyplin, jak: identyfikacja, modelowanie, symulacja, automatyka, probablistyka i statystyka, ekonomia, optymalizacja, jakość i niezawodność. Bezpośrednim zadaniem inżynierii systemów jest optymalizacja wyjścia z systemu, stosownie do zadanych kryteriów, w oparciu o charakterystyki dynamiczne i analizę kosztów. Wykorzystuje w tym celu sformalizowane narzędzia matematyczne (zobacz rysunek).

Nazwą inżynierii systemów, nazywanej „technologią pracy na zbiorach”, obejmuje się praktyczne programy działania, oparte na logice i rachunku prawdopodobieństwa.

Poleganie na zdrowym rozsądku, wystarczające w problemach monodyscyplinarnych, jako dotyczące wąskich zagadnień, nie jest wystarczające w problemach interdyscyplinarnych. Trzeba to zawierzyć operacjom formalnym (matematyce). Oznacza to tyle, że słuszność końcowego wyniku ocenia się na zasadzie: wszystkie operacje wykonano poprawnie – to i wynik musi być poprawny. Postępowanie takie nazywane jest techniką systemową.

Istotą inżynierii systemów jest orientacja na problemy, a nie na techniki rozwiązywania.